

I.

AZ ÉLŐ ÉS A HALOTT MULTRÓL S A JOGI OKTATÁS REFORMJÁRÓL

ÜNNEPI BESZÉD

AMELYET A KIR. M. PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
ALAPÍTÁSÁNAK CCCXI. ÉS ÚJJÁSZERVEZÉSÉNEK CLXVI. ÉVFOR-
DULÓJA EMLÉKÉRE 1946. ÉVI MÁJUS HÓ 13-ÁN MONDOTT

MOÓR GYULA DR.

A PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEMNEK 1945—46. ÉVI RECTOR MAGNIFICUSA

II.

JELENTÉS

AZ OSTROM ALATT HŐSI VAGY ELISMERÉSREMÉLTÓ
MAGATARTÁST TANÚSÍTOTT EGYETEMI ÁLKALMAZOTTAKRÓL

ELŐTERJESZTETTE

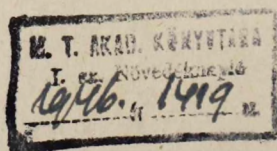
SZANDTNER PÁL DR.

NYILV. R. TANÁR

A JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR 1945—46. ÉVI DÉKÁNJA

BUDAPEST
EGYETEMI NYOMDA

1946

I.

AZ ÉLŐ ÉS A HALOTT MULTRÓL S A JOGI OKTATÁS REFORMJÁRÓL

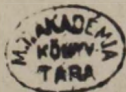
Tisztelt Egyetemi Ünnepi Közgyűlés!

Kedves Vendégeink!

Mindenekelőtt őszinte tisztelettel üdvözlöm Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter urat, Antall József újjáépítési miniszter urat, a honvédelmi miniszter úr képviselőjét, Csorba János urat, Pestvármegye főispánját, a polgármester úr képviselőjét, s a testvéregyetemek rektorait: Heller Farkas urat, a Műegyetem s Doby Géza urat, az Agráregyetem rektorát, s mindazokat, akik mai ünnepünkön megjelenni szívesek voltak.

Megszentelt hagyománya Egyetemünknek, hogy évről-évre a kegyelet és a hála ünnepeként üljük meg május 13-ikát s ezen az ünnepen a mult idők homályából felidézzük Egyetemünk Alapítóinak fénylő alakját és áldott emlékezetét.

Tegnap volt 311-edik évfordulója annak, hogy 1635 május 12-ik napján Pázmány kardinális, — a „magyar bíboros Cicero“ — a nagyszombati egyetem alapító-levelét aláírta. II. Ferdinánd király ezt az alapító-levelét 1635 október 8-ikán kelt aranybullás szabadalom-levelével megerősítette s a jezsuita-rend gondozására bízott egyetemet még ugyanabban az évben, november 13-ikán, ünnepélyesen meg is nyitották.

Az új egyetem 32 évig csupán két tudománykarral, a hittudományi és a bölcsészeti karral működött: Pázmány két utódjának, Lósy Imre és Lippay György primásnak alapítványából 1667-ben létesült a jogi kar.

A később olyan nagy és rohamos fejlődést elérő orvosi kar több mint száz évig váratott még magára. Az egész magyar közoktatásügy első megszervezőjének — éspedig igazán nagy megszervezőjének —, Mária Terézia asszony-királyunknak köszönhető, hogy az orvosi kar az 1770/71. tanév folyamán még Nagyszombatban megszülethetett.

Az alapító nagy kardinális mellett Mária Terézia az, akinek Egyetemünk a legtöbb hálával tartozik. Őt, aki büszkén írja vejének, Albert hercegnek, hogy „jó magyar asszony vagyok“ — „je suis bonne Hongroise“ — élete utolsó évtizedében az egyetem állandóan foglalkoztatja. Már 1769 nov. 7-én elrendeli az orvosi kar felállítását, 1770 okt. 27-én pedig meghatározván az egyetem új szervezetét az orvosi kart is megszervezi s ezzel az addigi érseki csonka egyetemet királyi teljes egyetemmé teszi. Egyetemünket fejedelmi bőkezűséggel gazdag adományokkal halmozza el — a főkegyúri jog alapján összesen több mint 38 ezer holdat juttat neki — s még Nagyszombatban új épületeket emeltet az egyetem céljaira.

Az egyetemet fejlesztő törekvéseire azonban a koronát azzal az elhatározásával tette reá, hogy — támaszkodva Pázmány Péter alapító levelére, amely már kimondta, hogy ha idő folytán Isten megszabadítja Magyarországot a török járom alól, szabad lesz az egyetemet az esztergomi egyházmegye határain belül Nagyszombatnál alkalmasabb helyre áthelyezni —, 1777-ben az egyetemet Budán, az ország szívében, Mátyás király palotája helyén a saját maga számára felépített királyi várban helyezte el s egyúttal reábizta első szent királyunk jobbjának őrizetét. Mária Teréziának ez az intézkedése döntő fontosságúnak bizonyult

mind a magyar művelődés kivirágzására, mind a magyar kultúra egységére, továbbá mind az egyetem, mind a főváros fejlődésére nézve: az egyetem csak az ország fővárosában foglalhatta el vezetőhelyét a magyar művelődés terén s a főváros csak az egyetem ideköltöztetésével válhatott valójában az ország szívévé: kulturális központjává.

A nagyszombati egyetem 1777 őszén már Budára költözött. Az egyetem újjáalakításának, a bécsi egyetem mintájára a kor színvonalán álló intézménnyé való átszervezésének — vagy amint ma mondanák: egész felsőoktatás-ügyünk átfogó reformjának — munkálatai azonban még huzamosabb időt vettek igénybe, úgyhogy az újjáalakított egyetem ünnepélyes megnyitása csak 1780 június 25-ikén, Mária Terézia királlyá koronázásának — vagy amint ő mondta: a nemzettel való eljegyeztetésének — 40-edik évfordulóján történhetett meg. Ennek az országos fénnel megült ünnepségnek keretében hirdették ki az Egyetem nagy szabadságlevelét — a Diploma Inaugurale-t —, amely az Egyetem jogait és javait, széleskörű szabadságát és anyagi ellátását bőkezűen biztosította.

Az egyetemnek az ország szívében való újjáteremtése utolsó nagy műve volt annak a fenköltlelkű asszonykirálynak, aki a magyar közoktatásügy megszervezésében vállalt szerepét olyan fontosnak tekintette, hogy úgy nyilatkozott, hogy az neki „még sötét sírjában is vigasztalásául fog szolgálni“. (L. Ponori Thewrewk Emil 1900. évi május 13-iki beszédét, 57. l. és 1901. május 13-iki beszédét, 15. l.) Mária Terézia röviddel az 1780. június 25-iki ünnep után 1780 november 29-ikén megtért sötét sírjába s bevonult a fényes halhatatlanságba.

Fia és utódja, „a kalapos király“ egyetemünket ugyancsak meleg érdeklődésében részesítette, többször meglátogatta s a hegyen való elhelyezést nem tartván megfelelőnek, 1784-ben a három világi kart Pestre, a hittudományit pedig Pozsonyba telepítette át, hogy

két esztendő múlva, 1786-ban ez utóbbi is Pestre kerüljön.

Egyetemünk 142 évig — 1635-től 1777-ig — volt Nagyszombatban, 7 évet — 1777-től 1784-ig — töltött Budán s immár 162 esztendő óta Pesten működik. Itt, az ország szívében, érte el — különösen 1860 óta — azt a hatalmas kifejlődését, amellyel a világ nagy egyetemeinek sorába emelkedett. Erre a fejlődésre vonatkozólag csupán pár adatot említek meg: annak az 56 hallgatónak nyomába, akik az első évben Nagyszombatban látogatták Egyetemünket, 1860-ban több mint 1200, 1910-ben pedig már több mint 7500 hallgató lépett. Jelenleg — hallgatóink számának a felszabadulás óta történt jelentős gyarapodásával — ugyancsak elértük ezt a létszámot. A nagyszombati első év 6 tanára helyén pedig ma 117 megszervezett tanszék tanára működik.

Hogy Egyetemünk ezt a fejlődést elérhette, jórészt a magyar állam megértő gondoskodásának köszönhető, különösen pedig alkotmányos kormányainknak, amelyek belátták, hogy ennek a kis nemzetnek, amely azonban szellemi téren sohasem akart a nagy népektől elmaradni, legalább *egy* olyan egyetemmel kell bírnia, amely minden tekintetben a kor színvonalán áll. Amikor a mai ünnepen nagy alapítóinkról kegyeletes érzéssel megemlékezünk, azt hiszem tehát, hogy őszinte hálával kell felidéznünk azoknak az alkotmányos magyar kormányoknak az emlékét is, amelyek egyetemünket pártfogó gondozásukban részesítették.

És őszinte köszönettel kell fordulnunk a jelenlegi kormány és a jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter és az újjáépítési miniszter felé is. Ők az ország mostani rettenetes helyzetében is megtesznek mindent, hogy az összebombázott és kifosztott Egyetem nagy nemzeti hivatásának újból megfelelhessen.

Mindenütt romok között járunk: a mai ünnepet is tető nélküli épületben üljük meg. De mégis azt hiszem, nem volna értelme annak, hogy keseregjünk és sajgó

sebeinket mutogassuk. E helyett törhetetlen hittel és kitartó, megfeszített munkával kell dolgoznunk azon, hogy ezek a sebek behegedjenek s újból virágzó élet virulhasson a romok felett. Hinnünk kell, hogy nemzetiünk nem veszhet el a földindulásoknak és égszakadásoknak a zűrzavarában, mert hivatása van Európának ebben a viharsarkában. Hinnünk kell, hogy Egyetemünk sem pusztulhat el, mert a nemzet életében hivatása, óriási hivatása van: az, hogy *legfőbb közvetítője legyen népünk felé azoknak a nagy szellemi áramlatoknak, amelyek Keletről és Nyugatról jönnek a rohanó idők szárnyán s a haladás hullámain verik a világtörténet végtelen óceánján.*

Különösen a magyar jövő reményét, a magyar ifjúságot szeretném arra inteni, hogy ne legyen kishitű. De ne legyen alvajáró se: ne egy örökre letűnt kor álmoképeibe merüljön el — hisz ami elmúlt, soha vissza nem jő —, hanem a népünk számára jelenleg nyitva álló lehetőségek határai között az új történeti keretekben törekedjék munkával és fáradsággal, ésszel és erővel, szívvel és lélekkel az emberiség örök eszményeinek a szolgálatára, megközelítésére és megvalósítására.

Ezzel természetesen nem azt akarom mondani, hogy ne nézzünk a múltba, hanem csak azt, hogy ne ragaszkodjunk ahhoz, ami a múltban halott, és különösen azt, hogy igyekezzünk a múlt hibáit elkerülni s hogy a múltból tanulva szolgáljuk a jövőt.

A múltba való visszatekintést rendelték el számunkra nagy elődeink is, amikor az 1780 június 25-iki országos ünnepség esztendejében elhatározták, hogy az Egyetem évente ünnepelje meg Mária Terézia nagy művének, az egyetem újjáalakításának ünnepét. Az elődök parancsoló határozatát az utódok híven követték és mi is követjük. 1780 óta csupán az ünnep dátumában történt változás: 1876-ban, midőn a nagy szünidő kezdete július végéről június végére került, az ünnepet is előbbre kellett tenni. A választás május tizenharmadikára, Mária Terézia születésnapjára esett, s

ez azért is alkalmas dátum, mivel csak egy nap választja el május 12-ikétől, Pázmány alapító-levelének keltétől. Ezen a napon tehát egyszerre mindkét alapítónkat: az alapítást és az újjáalakítást is ünnepeljük.

Az előbbieken próbáltam összefoglalni azokat a történeti előzményeket, amelyeket a mai ünnep jelentőségének bemutatására el kellett mondanom.

2. Ezek után legyen szabad arra a kérdésre röviden kitérnem, amelyet előbb futólag már érintettem s amely úgy szól, hogy van-e értelme annak, hogy a multba visszanezzünk és különösen van-e jogosultsága annak, hogy a multat ünnepeljük az olyan forrongó és forradalmi időben, mint a mai kor, amikor nagyon kevés becsülete van a multnak.

Ezekre a kérdésekre, Tisztelt Hallgatóim, a szellem embere csakis „igen“-nel felelhet, mert a szellem embere tudja a legjobban, hogy *a legnagyobb élő hatalom: a mult*. Egész művelődésünk a multé, egész kultúránk nem egyéb, mint azoknak a szellemi kincseknek a halmazata, amelyek a mult óriási hagyatékaként szállnak nemzedékről nemzedékekre. Minden műveltség alapja a letűnt kor ismereteinek, erkölcsi, vallási, jogi és művészeti felfogásának, technikájának és gazdasági tudásának az az átvétele, amely a szó szoros értelmében vett átvétel és átadás: *traditio*. A jelenkor, legyen a haladás terén akármilyen nagy is, az öröklött kultúra nagyságához képest rendszerint csak csekély töredékekkel bírja gazdagítani az emberiség szellemi kincseit.

Elmondhatjuk tehát, hogy halottak elméjéből táplálkozunk, ruházkodunk s melegszünk. De elmondhatjuk azt is, hogy az élőket a holtak kormányozzák. Ez a tétel a forradalmi időkre is áll: a nagy francia forradalmat az akkor már sírjában nyugvó Rousseau eszméi mozgatták; e forradalom vezérlő személyisége, Robespierre, beszédeiben a Rousseau műveiből tanult leckéket mondotta fel. Az 1917. évi nagy orosz forradalmat pedig, amelynek hatását jelenleg világszerte

érezzük, a highgate-i temetőben régen elporladt nagy szocialista apostol, Marx Károly szelleme irányította.

A forradalom rendszerint nem is új, hanem régi gondolatokat visz győzelemre. A forradalmi fordulat újszerűsége pedig abban áll, hogy ezek a régebben háttérbe szorított gondolatok most történeti szerephez jutnak, kilépnek elszigetelt magányosságukból és tömegeket mozgató, társadalmat formáló erőt nyernek. A régi eszmék uralmát tehát csupán az érvényesülés és gyakorlati hatás szempontjából új eszmék veszik át. A forradalom erről a nézőpontról tekintve valóban éles szakítás a multtal: tátongó szakadék a mult és a jövő között.

Azonban nincsen a világnak olyan forradalma, amely minden eddigi felfogással és intézménnyel — vagyis az egész multtal — gyökerestől szakíthatna, amely minden ízében felboríthatná és megváltoztathatná a régi rendet. Kultúránk öröklött, átszármaztatott, tradicionális elemei olyan nyomasztó túlsúlyban vannak a forradalomban érvényesülésért küzdő néhány alapelv felett, hogy valóságos Don Quijotte-i küzdelem volna, ha a forradalom végnélküli támadásban felvenné a harcot minden eddigi ellen, ha ki akarná söpörni az emberek lelkéből mindazt, ami nekik addig megszokott, meghitt, értékes, drága vagy szent volt s ami talán nem is ellenkezik a forradalom ideáljaival.

Így merül fel a forradalomnak legnagyobb problémája: az, hogy a multtal való szakítás után újból helyre kell állítani a kapcsolatot a multtal, keresni kell az összhangot a régi eszmények és az új ideálok között, át kell hidalni azt a szakadékot, amelyet a forradalom vágott a mult és a jövő közé. Nem állhat meg és nem lehet tartós az az új rend, amely teljesen gyökértelenül lebeg a mult idők mélységei felett. Ezért semmire sincs a forradalomnak olyan nagy szüksége, mint azokra a szellemi hídverőkre, akik harmóniába hozni törekeshetnek a régi melódiákat az új időknek új dalaival.

E hídverésnél különbséget kell tudni tenni a *halott* mult és az *élő* mult, az antikválódott, kihűlt régiségek s a lelkekben eleven lánggal égő hagyomány között. *Egyaránt vétkezik a nemzeti haladás gondolata ellen az is, aki a halott multhoz vakon ragaszkodik, és az is, aki mértéket vesztő forradalmi lendületében az élő multtal ok nélkül szembeszáll.*

Mi — azt hiszem — élő multba tekintünk vissza akkor, amidőn a mai napon nagy alapítóinkról emlékezünk.

Pázmány Péter a tudomány fegyverzetével akarta nemzetét felvértezni, hogy helyét a jövő viharaiiban megállhassa. Róla, a Tudományegyetem alapítójáról is megírhatta volna Arany János azt, amit Széchenyi Istvánról, a Tudományos Akadémia alapítójáról énekelt: hogy „elvész az én népem, elvész — kiáltá — mivel hogy tudomány nélkül való“. A tudomány nemzeti fontosságának Pázmány-i gondolata ma elevenebben él mint valaha. Amikor pedig alapító-levelében azt olvassuk, hogy a tudományegyetem felállításával azt a célt is szolgálni kívánta, hogy ennek a „harcias nemzetnek lelkülete megszelidüljön“, akkor nem kelt-e a tudománynak és a háborúnak ez a pázmányi szembeállítása lelkünkben ma is visszhangot, nem kelti-e fel bennünk éppen ma, az esztelen háborús pusztítások után, különös erővel azt a vágyat, hogy bárha a jövőben a kultúrára áldoznánk annyit, amennyit legutóbb a háborúra áldoznunk kellett.

Ha Pázmány Péter a tudománynak és az egyetemnek nemzeti hivatását emelte ki, akkor Mária Terézia — mint a felvilágosult kor gyermeke — a tudománynak és az egyetemnek az egész emberiség szempontjából való fontosságára mutat rá: a tudományegyetem feladata már 1769. évi rendelete szerint az, hogy „visszatükrözve az emberiség rendeltetéséhez vezető intézmények összességét: mind a szétágazó tudományos élethivatásokra irányzott, mind az emberiség egyetemes érdekeivel foglalkozó ismereteket testvériesen egyesítve,

az ember vallási, társadalmi, egyéni, érzéki és szellemi szükségleteinek megfelelő tudományok egész körzetének művelésére terjessze ki munkásságát, szelleme termékenyítő, üdvös hatását“ (v. ö. Genersich Antal rektori beszédjével, 1911. máj. 13., 8—9—11.). A két alapító szándékaiban egymást kiegészítően jelentkeznek tehát az egyetem nemzeti és nemzetek feletti feladata.

Az egyetemes emberi szempontnak hangoztatása különösen illett ahhoz a haladást szomjazó koronás asszonyhoz, akinek fő gondja a milliók felszabadítása volt. Nagy reform-gondolatát, a jobbágyság felszabadítását az uralkodó osztályok önzésével szemben s az emberi jogokat el nem ismerő törvények mellett nem valósíthatta ugyan meg, de mégis keresztül vitte rendeleti uton — miután az 1764. évi országgyűlés után nem hívott többé össze országgyűlést — az úrbéri kérdés rendezését. Felvethetjük a kérdést, hogy vajjon nem kerülhetünk volna-e el az 1848. évi szabadságharc áldozatait, ha az 1764. évi Karok és Rendek több megértést tanúsítottak volna Egyetemünk újjászervezőjének reformtervei iránt s nem ragaszkodtak volna az akkor már halott multhoz, a jobbágyok feletti öröklött hatalmukhoz.

Tanulságos másrészt — éppen egyetemünk újjáalakításával kapcsolatban — megfigyelni, hogy mennyire méltányolta a reformátorlelkű, felvilágosult király-asszony az *élő* multat, mennyire tisztában volt a hagyomány erejével és értékével. Ő akkor, amidőn a egyetemet Budára helyezte és teljesen újjászervezte, valójában egy egészen új egyetemet alapított. Tisztában volt azonban azzal, hogy ennek a lényegileg új intézménynek szilárdabb létet biztosít, ha a történeti mult talaján építi fel. Ezért kapcsolta egybe a saját művét az akkor már közel másfél évszázados multú nagyszombati egyetemmel, amelyet Pázmány alapítólevelének előbb már említett felhatalmazása alapján helyezett át Budára. Történelmi kapcsolatunkat Pázmány egyetemével nem szakította meg: nem rombolt le egy fényes multú országos intézményt, hogy a saját új alkotását állítsa helyére,

hanem a mult értékes elemeit felhasználva az új kor követelményei szerint szervezte át a régit s Pázmány Egyetemét a főkegyúri jog alapján annyira megszilárdította, hogy az a változott viszonyok mellett is szolgálni tudja a nemzet és az emberiség érdekeit.

En azt hiszem, Tisztelt Hallgatóim, hogy ha Egyetemünk multjáról való mai megemlékezésünkéből nem is vonhatnánk le más tanulságot, mint azt, amely megmutatja, hogy hogyan kell igen gyökeres változtatásokat véghez vinni a meglevő értékek lehető gondos megóvása mellett, akkor ez a megemlékezésünk nem volt hasznonélküli és hiábavaló.

Ez a tanulság ma időszerű is, mert jelenleg ismét állami és társadalmi életünk igen mélyreható átszervezésének sodrában állunk. Egész közoktatásunk is — akár csak Mária Terézia idejében — gyökeres újjáalakítás előtt áll. A jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter úr programjába vette felsőoktatásunknak átfogó és szerves reformját is. Egyrészt a demokratikus állami rend követelményei, másrészt a fejlődő tudomány kívánalmai szerint törekszik egyetemi oktatásunk rendjét újjáalakítani. Az egyetemi reformok keretében, bátor elhatározással, jogi oktatásunknak több mint félévszázad óta vajdó reformját már meg is valósította: napok kérdése, hogy a jogi oktatás reformját tartalmazó két államfői rendelet a hivatalos lapban megjelenik.

3. Ezért legyen szabad rektor-elődeimnek azt a példáját is követve, hogy a május 13-i ünnepségen az egyetemmel vagy a hazai közművelődéssel kapcsolatos időszerű kérdéseket is szóbahozni szoktak, *a jogi oktatás küszöbön álló reformjáról* is pár szót szölanom.

Ez a reform a kor demokratikus követelményének tesz eleget akkor, amikor beilleszti a jogi oktatás rendjébe azt a kétéves esti munkástanfolyamot, amelyet a budapesti jog- és államtudományi kar a saját kezdeményezéséből már a mult esztendőben megszervezett s amelynek előadásai azóta is folynak. De ezt az új tanfolyamot is a régi renddel hozza kapcsolatba akkor, ami-

kor kitűnően vagy jelesen vizsgázó hallgatói számára a rendes jogi tanfolyamon adja meg a lehetőséget a jogi képesítés és a doktori fokozat megszerzésére.

A rendes jogi tanfolyam és vizsgarend megreformálásánál a miniszter úr az egyetemi autonómia teljes tiszteletben tartásával azt a tervezetet vette alapul, amelyet a budapesti jogi kar 1932-ben dolgozott ki, s amelyet közben a vidéki jogi karok is elfogadtak.

A reform lényegét a következő jellemző vonások kiemelésével világíthatom meg.

a) A reform nem szakít a ma is életképes élő multtal; megőrzi eddigi jogi oktatási rendünk egészséges elemeit, sőt éppen ezeknek a továbbfejlesztésével törekszik jogi oktatásunkat korszerűbbé tenni. A magyar jogtanítást éppen Mária Terézia reformjai hozták kapcsolatba a politikai tudományokkal. Már nagy jogtörténészünk, Hajnik Imre, reámutatott 1890 május 13-i rektori beszédében arra, hogy a politikai tudományokkal való kapcsolat révén jogi karunk a társadalmi életre vonatkozó tudományok karává emelkedett s ennek azóta állandóan meg is maradt. (I. h. 9. l.) Valóban nem ismerék még egy olyan *jogi* oktatási rendet, amely az államtudományi studiumokat olyan fokozott figyelemben részesítené, mint a magyar. Ez megfelel a demokratikus korszellem követelményeinek is, amely a jogot állami és társadalmi összefüggéseiben ragadja meg. A régi rendnek ezt a jellemző vonását igyekszik a reform még fokozottabb mértékben érvényre juttatni. Az eddiginél is nagyobb teret biztosít az államtudományoknak: már az első évben megkezdí a közgazdaságtan tanítását s az eddigi egy év helyett két éven át adatja elő; a közigazgatási jog szerepét ugyancsak kibővíti, amikor már a másodéves közjogi kollégium körébe felveszi a közigazgatási jog alapintézményeit.

A legjelentősebb lépést a jogi és politikai studiumok összefogása felé azonban azzal teszi meg, hogy eltörli az eddigi külön államtudományi és külön jogtudományi doktorátust s helyükbe az egységes jog- és

államtudományi doktori fokozatot lépteti. A három jogtudományi és a két államtudományi szigorlat helyett ezentúl mindenki egyformán négy szigorlatot fog megállani, amelyek felölelik az eddigi jogtudományi és államtudományi szigorlatok anyagát, sőt ez az anyag a jogtörténetnek, mint tudományos szempontból fontos tárgynak, szigorlati tárggyá és a nemzetközi jognak önálló szigorlati tárggyá való emelésével, még ki is bővül. A külön jogtudományi és külön államtudományi doktrátus megszüntetésével akarja a reform elérni azt, hogy ne lehessen a igazságügyi pályákra kellő államtudományi képzettség nélkül s a közigazgatási pályákra kellő jogászai képzettség nélkül képesítést szerezni.

b) Egy további jellemző vonása a reformnak, hogy szakítani akar a halott multtal, azzal, ami megérett arra, hogy eltakarítsassék, egyszóval kiküszöbölni törekszik a jogi oktatás terén elburjánzott visszaéléseket.

El célból szakít a doktori disszertációknak olyan sok szégyenletes visszaélésre alkalmat adó eddigi rendszerével s csak a tanár felügyelete alatt készült szemináriumi dolgozatokat s a díjnyertes pályamunkákat fogadja el doktori értekezésül, egyébként pedig a disszertáció helyébe a zárthelyi írásbeli dolgozatot lépteti, de mégis úgy, hogy a kidolgozandó tételt minden jelölt számára az ő szorgalmi olvasmányai alapján kell kitűzni. Ekként akarja az új rend a hallgatókat a szemináriumi munkán kívül is az irodalom fontosabb műveinek tanulmányozására szorítani.

Jogi oktatásunk eddigi rendjének egy másik súlyos hibája a hét félév alapján való abszolválás kedvezménye s a más karokon hallgatott féléveknek beszámítása volt. Ezt a reform gyökeresen megszünteti. Ezentúl mindenki csak nyolc jogi félév lehallgatása után nyerhet abszolutóriumot.

Súlyos hibája volt eddigi jogi oktatásunknak a hallgatók leckelátogatási szorgalmának a hiánya, az ún. „in absentia“ hallgatás vagy „mezei jogászság“. A reform ez ellen is felveszi a küzdelmet, bár tisztában

van azzal, hogy ezt a visszaélést közvetlen parancsoló rendelkezésekkel kiküszöbölni nem lehet. Már az eddigi szabályzat is előírja a szorgalmas leckelátogatás kötelezettségét, ezt azonban nem áll módunkban óránkénti katalógus-olvasással kikényszeríteni. Ezért a reform közvetett intézkedésekkel igyekszik a leckelátogatási szorgalmat fokozni; elsősorban azáltal, hogy az előadási órákat a hallgató számára az eddiginél hasznosabbá teszi, olyasmit is nyújtván ezeken az órákon nekik, amit könyvből megtanulni nem lehet; e célból bevezeti a heti *megbeszélőórákat*. Számos egyéb intézkedéssel is törekszik a szorgalom jutalmazására, a szorgalom hiányát pedig azzal a drákói rendelkezéssel sujtja, hogy az évvégi alapvizsgán történt elbukás az egész évfolyam megismétlését vonja maga után.

A szorgalom fokozását célozza annak a visszás állapotnak a megszüntetése is, hogy az első-éves joghallgató eddig csupán két kollégiumot — római jogot és jogtörténetet — hallgatott a jogi karon, egyébként pedig a bölcsészeti karon kellett történeti és filozófiai kollégiumokat hallgatnia; ezeket természetesen rendszerint nem hallgatta, hozzászokott a semmittevéshez s a következő évben már a jogi kollégiumokat sem látogatta. A reform ezt a visszás helyzetet megszünteti: öt nagy jogi főkollégiumot helyez mindjárt az első évre s a más karokon hallgatható kollégiumokat csupán a harmadik és negyedik évben számítja be a kötelező óraszámba.

A tényleges leckelátogatás kikényszerítésének kérdésénél egyébként meg kell jegyeznem, hogy az újabb fejlődés az egyetemi előadások jelentőségének csökkenése felé halad. Az amerikai egyetemek bizonyos jelenségei ezt mutatják; az orosz egyetemeken pedig megtaláljuk a levelező hallgatók — *zaócsnij* — intézményét, amelynek lényege abban áll, hogy a hallgató megkapja nyomtatásban a *havi* tananyagot s csak a vizsga előtt pár héttel jön fel az egyetem székhelyére a vizsgára való előkészítésre, az ú. n. konzultációra.

Kétéves munkástanfolyamunk számára mi is ezt a rendszert fogadtuk el akként, hogy az ott végzett jeles hallgatók esti szemináriumokban lesznek a rendes jogi vizsgákra előkészítve.

c) Egy további jellemző vonása a küszöbön álló reformnak, hogy határozott eltávolodást jelent a szabadabb német egyetemi rendszertől az inkább szakfőiskola-szerű francia egyetemi rendszer felé. Tizenhat heti 5 órás és két heti 3 órás főkéllégiumban foglalja össze az okvetlenül elvégzendő tananyagot. A megnövekedett tananyag tette szükségessé a kötelező óraszámnak heti 20 órától heti 25 órára való felemelését is. A főkéllégiumokat szigorúan meghatározott sorrendben kell hallgatni: az első évben a három történeti jellegű studium kerül előadásra (jogtörténet, római jog, kánon jog) s ezenkívül még két elméleti főkéllégium (közgazdaságtan, statisztika); a második évben három elméleti tárgy (közgazdaságtan, jogbölcselet, politika) s ezenkívül két tételes jogászai tárgy (közjog, magánjog); a harmadik évben négy tételes jogászai főkéllégium (magánjog, közigazgatási jog, büntetőjog, büntetőperjog) és a negyedik évben ugyancsak négy tételes jogászai studium (kereskedelmi jog, polgári perjog, pénzügyi jog és nemzetközi jog). Ennek a kötött tanrendnek alapgondolata az, hogy a hallgató kellő történelmi és elméleti előkészítés után ismerkedjék meg a magyar jogrendszer intézményeivel; a középiskolában nyert történeti ismeretekhez kapcsolódó történelmi jellegű studiumokkal kezdje s a gyakorlati életpályáján szükséges jogászai ismeretek elsajátításával végezze egyetemi tanulmányait.

Az első két tanévben a kötelező főkéllégiumok a kötelező heti 25 órát teljesen kimerítik, a harmadik és a negyedik évben azonban csak 18 órát foglalnak le abból s így heti 7 óra tárgyát a hallgató szabadon választhatja. E hét óra terhére hallgathat más karokon tetszése szerinti kéllégiumokat, így különösen a bölcsészeti karon filozófiai, történeti előadásokat vagy

elő nyelvekből leckéket, az orvosi karon pedig törvénytudományi orvostant, lélektant és elmekórtant. Ezeket az órákat használhatja fel arra is, hogy az egyes főiskolák kollégiumok tárgyköréből kötelezően meghirdetendő szemináriumokban a jogtudományok és államtudományok művelésébe bevezetést nyerjen. Végül a reform gondoskodik arról is, hogy kötelezően meghirdetendő speciális kollégiumokban — ú. n. kis-kollégiumokban — a hallgató az említett 7 óra felhasználásával egyrészt igazságügyi s másrészt a közigazgatási pályákon szükséges ismeretekben specializálhassa magát s gondoskodik arról is, hogy ugyancsak kötelezően meghirdetendő mellék-kollégiumokban egészen gyakorlati jellegű ismereteket is — mint például kettős könyvvitelt, államháztartásvitelt, üzemgazdaságtant és hasonlókat — sajátíthasson el. A reform elgondolása szerint a harmadik és negyedik évnél ez a szabadon választható heti 7 órája szolgálná tehát azt a célt, hogy a hallgató, már érettebb fejjel hajlamai és kitűzött életcélja szerint választhasson a számára egyaránt nyitva álló különböző kiképzési irányok között: a tudományos munkálkodás vagy gyakorlati ismeretek, az alaposabb igazságügyi vagy az alaposabb közigazgatási kiképzés között.

d) A reformnak egy további jellemző vonása végül, hogy rugalmasan alkalmazkodni kíván a jövő fejlődés követelményeihez is. Ezt akként gondolja elérhetni, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszterre bízva azoknak az évente kötelezően meghirdetendő kis-kollégiumoknak és mellék-kollégiumoknak meghatározását, amelyekről előbb volt szó. Egyszerű miniszteri rendelettel lehetséges lesz tehát a jövőben új tárgyaknak a jogi tanulmányi rendbe való felvétele, ha ezt a fejlődő élet szükségletei megkövetelik.

e) A reform alapelveinek bemutatása után a részletek ismertetését mellőzöm. Csupán azt az egyet akarom megemlíteni, hogy az új tanulmányi rend a jövő tanévvel lép életbe akként, hogy akik ez év őszén első

éves jogászokként beiratkoznak, azok már az új rend szerint folytatják tanulmányaikat, azok pedig, akik ma már beiratkozott hallgatóink, még a régi rend szerint. Három év múlva ekként az új rend bevezetése befejeződik. Az új szigorlati rend viszont már a jövő tanévben egyszerre hatályba lép, úgyhogy csak azok vizsgálhatnak még a régi rend szerint, akik szigorlataikat már megkezdték, vagy legkésőbb a jelen tanév végén szereznek végbizonyítványt.

Az átmenet az új rendre — nézetem szerint — egészen simán fog megtörténhetni, mert hiszen a reform, amint láttuk, nem szakít gyökeresen a multtal, hanem fenntartja, sőt továbbfejleszti a régi rend életképes elemeit. Kiküszöbölni igyekszik azonban a mult idők hibáit s ezenkívül szolgálni akarja a jelen és a jövő új követelményeit. A jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a reform megvalósításával igen nagy érdemeket szerzett magának a jövő jogásképzése körül. Ezért — úgy érzem — erről a helyről az Egyetem nevében hálás köszönetet kell mondanom neki.

Az bizonyos, hogy az új rend az eddiginél jelentősen több munkaterhet ró a jogi karnak mind hallgatóira, mind professzoraira is. A professzorok ezt a terhet — hallgatóik érdekében — szívesen és örömet vállalják. Remélni merem, hogy a hallgatók is vállalni fogják, hiszen az új Magyarországnak nem lehetnek léhűtő és munkakerülő polgárai.

Remélni merem azonban azt is, hogy a magyar állam és a magyar társadalom sem fog részvétlen szemettel nézni az egyetemi hallgatóság szociális nyomora előtt. Legyen szabad itt ismét a multba tekinteni: Mária Terézia, amikor az Egyetemet Budára telepítette, egyúttal 100 deák számára akadémiai tápintézetet létesített (Genersich Antal 1911 máj. 13-iki beszéde, 12. l.). Amikor az Egyetem 1935-ben megnyervén nagy perét a cseh-szlovák állammal szemben, az így kezébe jutott hatalmas összegről megvásárolni készült a bujági 8000 holdas birtokot, mint akkori jogkari dékán az

Egyetemi Tanácsban felvetettem azt a gondolatot, hogy jobb volna abból a pénzből egy óriási diák-otthont és diák-internátust építeni. Akkor ez a terv nem ment keresztül, mert a föld értékállóbb elhelyezésnek látszott. Az Egyetem a bujáki birtokot elvesztette. A jelenlegi Egyetemi Tanács pedig azzal a kéréssel fordult a magyar kormányhoz, hogy e veszteség kárpótlásaként engedje át az Egyetemnek a Ludovika-Akadémia kertjét és épületét. Ez a megoldás egyrészt évszázadokra nyúló fejlődési lehetőséget biztosítana orvosi karunknak a külső klinikai telepen át a Ludovika kertjén keresztül az Országos Közegészségtani Intézet telepe felé, másrészt pedig elhelyezési lehetőséget adna egy hatalmas méretű diák-otthon számára a Ludovika épületében. Amikor a mai ünnepen Mária Terézia gondoskodásáról megemlékezünk, szükségét éreztem, hogy ezt a kérdést is — az illetékesek jóakaró figyelmébe ajánlva — szóba hozzam.

4. A mai ünnepen azonban még egy másik vonatkozásban is meg szoktunk emlékezni egyetemi ifjúságunkról. Hagyományos szokás szerint ezen az ünnepen kerültek kiosztásra az egyetemi pályadíjak. A lezajlott világfelfordulásban, sajnos, pályadíj-alapjaink is elvesztek s így az elmúlt évben nem kerülhetett sor pályatételek kitűzésére sem. Ebben az esztendőben sikerült azonban a kezelésemre bízott egyetemi bevételek megtakarításából 5 millió adópengőt, — vagyis mai értékben mintegy 15 milliárdot — erre a célra összegyűjtenem. Ez az összeg — adópengőben elhelyezve — a jövő tanévi pályadíjnyertesek számára rendelkezésre áll. Örömmel jelentem, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, amikor erről értesült, a tőle megszokott segítő készséggel ugyanilyen összeget ajánlott fel pályadíjak céljára az állam részéről is. Az így rendelkezésre álló 10 millió adópengőnyi, mai értékben circa 30 milliárdnyi összeg segítségével lehetővé vált egy-egy pályadíjat mintegy 300.000 adópengőre, vagyis circa 1 milliárd mai pengőre méretezve a hittudományi

kar számára 6, a jogi kar számára ugyancsak 6, az orvosi kar számára 8 és a bölcsészeti kar számára 12 pályadíj kitűzése. Ha sikerülne időközben az említett összeget további adományok elnyerésével gyarapítanunk, akkor a pályadíjak száma vagy összegszerű értéke is emelkedni fog.* Az egyes tudománykarok már kitűzték a pályatételeket s ezeknek a kari hirdető-táblákon való közhírrétételéről — minthogy mai szegénységünkben nem áll módunkban a pályatételeket kinyomatni — gondoskodni fogunk. Remélni merem tehát, hogy a jövő tanév rektorának május 13-iki beszédéből már nem fog hiányozni az egyetemi magvetés legszebb aratásáról, a pályadíj-nyertes munkákról szóló megemlékezés.

Egyetemi ifjúságunkat pedig felkérem, hogy vegyen részt fiatal lelkesedéssel és komoly erőfeszítéssel a most meghirdetett szellemi tornán; nem a csekélyke

* Az ünnepi közgyűlés után a jelenlevő *Antall József* újjáépítési miniszter nyomban bejelentette, hogy 30 milliárd pengőt ajánl fel az újjáépítéssel kapcsolatos jogi és egyéb problémák megoldására kifizendő egyetemi pályatételek jutalmazására. E bejelentésnek megfelelően azután a következő levelet intézte a rektorhoz:

Magyar Újjáépítési Miniszter

Budapest, 1946. május 16.

Rector Úr!

Szíves tudomására hozom, hogy az egyetemi ifjúság tudományos érdeklődésének fokozása érdekében egyetemi pályamunkák jutalmazására 30 milliárd pengőt bocsátok rendelkezésére azzal a kikötéssel, hogy az 1946—47. tanévre szóló pályatételek sorában a jog- és államtudományi karon tűzessék ki pályatétel az építésügy magánjogi és közigazgatási jogi vonatkozásai köréből különös tekintettel a köz-ségfejlesztés kérdéseire.

A pályatétel pontos címének megállapítását a jog- és államtudományi kar belátására bízom, azt pedig Rector Úr elbírálása alá bocsátom, hogy a felajánlott összeg milyen részében használtassék fel az általam kívánatosnak ítélt pályamunka jutalmazására és milyen részében más pályamunkák jutalmának kiegészítésére.

30 milliárd pengős összeget a mai napon kiutaltam és a Hitelbanknál adópengő betétkönyvön helyeztem el. A vonatkozó betétkönyvet levelemhez mellékelem.

Fogadja Rector Úr igaz tiszteletem nyilvánítását,

Dr. Antall József s. k.

Ezért a nemes adományért e helyen is hálás köszönetet mondunk.

pályadíjért, nem is a versenyben való győzelem múlt dicsőségéért, hanem azért a maradandó haszonért, amellyel tudásának gyarapodása fáradságos munkájáért fizetni fog.

5. Tisztelt Ünnepi Közgyűlés! Ha nem is oszthatunk ki a mai ünnepen hallgatóink közt pályadíjakat, osztályrészünkül jutott, hogy meghajtsuk a hálás elismerés lobogóját a polgári kötelességtejesítés hősei előtt. Budapest vérzivataros ostromának idején, a bombák és a tűzvész pusztításai között Egyetemünk alkalmazottai közül seregestől akadtak olyanok, akik emberi életek és egyetemi javak megmentéséért életüket habozás nélkül kockára tették. Mint azok az egykori hajósok, akikről a „navigare necesse est, vivere non est necesse“ mondás származik, ők is azt tartották, hogy a hűséges kötelességteljesítés feltétlenül szükséges, az élet nem feltétlenül szükséges. Mi mai szegénységünkben nem adhatunk nekik mást, mint meghatott köszönetet és hálás elismerést. Nem adhatunk nekik mást, mint egy dícsérő oklevelet. Nem adhatunk nekik mást, mint azt, hogy a késő utókornak szóló intő példaadás okából bevessük neveiket Egyetemünk Annales-eibe. Nem adhatunk nekik mást, mint hogy megmondjuk nekik, hogy az Alma Mater büszke reájuk!

Én pedig boldog vagyok, hogy beszédemet az ő ragyogó példájukra való hivatkozással fejezhetem be.

Ezek után felkérem a rektort-adó kar dékánját, Szandtner Pál professzor urat, szíveskedjék az ostrom alatt hősi vagy elismerésre méltó magatartást tanúsított alkalmazottakról szóló jelentését előterjeszteni.

II.

JELENTÉS

AZ OSTROM ALATT HÓSI VAGY ELISMERÉSREMÉLTÓ MAGATARTÁST TANÚSÍTOTT EGYETEMI ALKALMAZOTTAKRÓL

Tekintetes Egyetemi Közgyűlés!

Mihelyt Egyetemünk a főváros ostroma előtt és alatt átélt szörnyű megpróbáltatásokból csak valamennyire is felocsúdott, az Egyetem Tanácsa kötelességének tartotta, hogy számbavegye mindazokat, akik a felszabadulást megelőző khaotikus időkben és a felszabadító hadiselekmények apokaliptikus heteiben az egyetemi intézeteknek, különösen pedig orvosi intézeteinknek és klinikáinknak, akkor fokozottan is közérdekű működésbentartása, az Egyetem felszereléseinek és értékeinek őrzése, mentése körül, önfeláldozó, bátor vagy éppen hősi közreműködéssel, elismerésreméltó érdemeket szereztek.

A számbavétel teljessége érdekében a Tanács, a Karok útján, részletes és tárgyilagos adatszolgáltatásra hívta fel az összes egyetemi intézményeket, a bekívánt adatok mennél gondosabb elbírálásának előkészítésére pedig, a saját kebeléből, külön bizottságot küldött ki.

Ez a bizottság minden bejelentést, nem egy esetben kihallgatások eszközzésével is, a legalaposabban ellenőrzött, megvizsgált és lemért és az érdeemesülteket, helytállásuk körülményeinek azonosságához vagy hasonlóságához képest, csoportosította.

Egyik csoportba a bizottság azokat foglalta, akik az ostrom idején, emberi vagy szolgálati kötelességeik hűséges teljesítése közben vagy annak következményeként, hősi halált haltak, avagy megsebesültek, valamint azokat, akik a betegek és sebesültek gondozásában, emberi életek vagy egyetemi értékek mentésében, saját életüket önként és ismételten is, súlyosan veszélyeztették.

Ilyenek voltak:

a) következő hősi halottaink:

1. Szücs János altiszt.
2. Dr. Várady György gondnok.
3. Czompó József altiszt.
4. Fekete Béla kertész.
5. Hévízi Teréz mosónő.
6. Kéri Gyula portás.
7. Nagy Miklós konyhalegény.
8. Sok Lajos kazánkovács.
9. Dr. Ruppert István fővárosi hittanár.

b) sebesültjeink:*

1. Barta Imre gépész.
2. Cseri József szolga.
3. Mária Eduarda kedves nővér (súlyosan seb.)
4. Farkas Ferenc művezető.
5. Gyursánszky Zsuzsánna mosónő.
6. Haszek Ferenc altiszt.
7. Hegyi János altiszt.
8. Hegyi József villanyszerelő.
9. Jakab Erzsébet mosónő.
10. Madács József főkertész.
11. Dr. Morócz Károly gyakornok.
12. Pál János altiszt.
13. Sebestyén Margit mosónő.
14. Szabó Erzsébet takarítónő (súlyosan seb.).

* *Jegyzet.* A névsor az ostrom alatt érvényben lévő személyi adatokat tartalmazza. Az utólagos változásokat, köztük az esetleges előléptetéseket, a jegyzék nem tünteti fel.

c) életüket ismételten, vagy éppen állandóan veszélyeztették:

1. Dr. Alföldi András nyilv. r. tanár.
2. Aradi János szénmunkás.
3. Dr. Arányi Sándor tanársegéd.
4. Arkai László hittud. hallgató.
5. Árva György hittud. hallgató.
6. Dr. Bakay Lajos nyilv. r. tanár.
7. Bakos Iona csecsemőgondozó.
8. Balázs Péter hittud. hallgató.
9. Bálint Andor hittud. hallgató.
10. Bálint József hittud. hallgató.
11. Balogh András altiszt.
12. Baranyai Jenő hittud. hallgató.
13. Barna József hittud. hallgató.
14. Békési Sándor hittud. hallgató.
15. Benczik János quaesturai ellenőr.
16. Bernáth Jenő műszerész.
17. Bezák Miklós hittud. hallgató.
18. Dr. Beznák Aladár nyilv. r. tanár.
19. Bodnár József hittud. hallgató.
20. Bokor Gábor altiszt.
21. Bölesházi György műsz. főtanácsos.
22. Burucs László hittud. hallgató.
23. Csanád Béla hittud. hallgató.
24. Dr. Csépanyi Lóránd tanársegéd.
25. Cseri Katalin ápolónő.
26. Csiszárík János hittud. hallgató.
27. Csiszér Ferenc hittud. hallgató.
28. Csitos József segédasztalos.
29. Durzsa Sándor hittud. hallgató.
30. Eperjessy László hittud. hallgató.
31. Erhard Imre gondnok.
32. Farkas Mihály altiszt.
33. Fekete Károly hittud. hallgató.
34. Galambos Ferenc hittud. hallgató.
35. Dr. Galambos Ferenc tanácsos.

36. Garami János soffőr.
37. Gazsi Mihály soffőr.
38. Gémes János hittud. hallgató.
39. Gonauer Galántai Nándor műszerész.
40. Gömbös József altiszt.
41. Gróf Károly gépész.
42. Gyarmati Imre altiszt.
43. Gyetvai Katalin ápolónő.
44. Dr. Hajdu István tanársegéd.
45. Hergenröder Miklós hittud. hallgató.
46. Hernádfői Márton hittud. hallgató.
47. Dr. Horváth Imre tanársegéd.
48. Ipoly Ottó hittud. hallgató.
49. Jeles Kornél hittud. hallgató.
50. Kada Lajos hittud. hallgató.
51. Kardos Gyula hittud. hallgató.
52. özv. Kárpáti Vilmosné szülésznő.
53. Kassai István hittud. hallgató.
54. Kocsis Ferenc hittud. hallgató.
55. Kerekes Irén vörösk. int. testvér.
56. Knapp Iván hittud. hallgató.
57. Konrád Simon kapus.
58. Kovács Imre hittud. hallgató.
59. Kovács József kisegítő altiszt.
60. Dr. Kovács Arisztid tanársegéd.
61. Kraut Ödön hittud. hallgató.
62. László Gyula gondnok.
63. Legeza István hittud. hallgató.
64. Lukács István gépész.
65. Maláj György hittud. hallgató.
66. Michelfeit Károly altiszt.
67. Miklós Antal hittud. hallgató.
68. Miskolczy Péter altiszt.
69. Molnár János altiszt.
70. Nagy Ignác hittud. hallgató.
71. Nagy János hittud. hallgató.
72. Palatisz Jenő hittud. hallgató.
73. Papp Arisztid hittud. hallgató.

74. Papp József fűszeres.
75. Patakfalvi Géza hittud. hallgató.
76. Pataky Kornél hittud. hallgató.
77. Pataky László hittud. hallgató.
78. Dr. Petykó János gazd. ig. helyettes.
79. Dr. Peregi Schrikker Sándor műegy. adjunktus.
80. Dr. Pongrácz Ferenc tanársegéd.
81. Potoczki Jenő hittud. hallgató.
82. Ráduly Géza hittud. hallgató.
83. Dr. Ratkóczy Nándor nyilv. r. tanár.
84. Dr. Remenár László gyakornok.
85. Révész Gábor hittud. hallgató.
86. Rózsa Márton altiszt.
87. Rusz Sándor kőműves.
88. Rozsán Mihály hittud. hallgató.
89. Sas József hittud. hallgató.
90. Somorja Béla hittud. hallgató.
91. Sümegi József altiszt.
92. Dr. Szabadi Béla tanársegéd.
93. Szabó János altiszt.
94. Szabó Imre altiszt.
95. Szántói Ferenc altiszt.
96. Szarka András hittud. hallgató.
97. Szkalka Béla hittud. hallgató.
98. Szauer Győző műszerész.
99. Szénási Sándor hittud. hallgató.
100. Szendi József hittud. hallgató.
101. Szili Lajos művezető.
102. Sznák Ferenc altiszt.
103. Szőke Viktor papneveldei inas.
104. Szőnyi László hittud. hallgató.
105. Dr. Szutrélyi Antal műtőorvos.
106. Takács Zoltán hittud. hallgató.
107. n. Tamás János kapus.
108. Tóth Gyula hittud. hallgató.
109. Tóth Sándor üzemplakatos.
110. Tauzer József műszerész.
111. Vajda Imre hittud. hallgató.

112. Varga M. Emelina kedves nővér.
113. Varga Ferenc altiszt.
114. Varga Ferenc hittud. hallgató.
115. Varsányi Vilmos hittud. hallgató.
116. Versényi György hittud. hallgató.
117. Vasy Géza rep.-mérnök százados.
118. Végh János szénmunkás.
119. Dr. Virágh Frigyes gondnok.
120. Visi István rendőr.
121. Dr. Vitéz István magántanár, adjunktus.
122. Vörös Árpád hittud. hallgató.
123. Wlasits Ferenc hittud. hallgató.
124. Zombori István asztalos.
125. Zsák Péter hittud. hallgató.
126. Zsiros László hittud. hallgató.

Másik csoportba azokat sorolta a bizottság, akik szolgálati kötelességeiket, minden nehézségek köze-
pette, nemcsak példás odaadással látták el, hanem em-
berélet, vagy egyetemi vagyron mentése érdekében, leg-
alább egy alkalommal, komoly életveszélyt is vállaltak.
Ilyen helytállást tanúsítottak:

1. Dr. Ádám Lajos nyilv. r. tanár.
2. Árkay László hittud. hallgató.
3. Dr. Artner Edgár nyilv. r. tanár.
4. Athanasia kedves nővér.
5. Balogh Lajos tisztviselő.
6. Dr. Balogh Ernő nyilv. r. tanár.
7. Bánsági Papp Emil gépész.
8. Baumann József altiszt.
9. Dr. Benedek Tibor műtőorvos.
10. Bodnár Béla tisztviselő.
11. Broceller Mihály szénmunkás.
12. Dr. Buzágh Aladár nyilv. rk. tanár.
13. Cecília kedves nővér.
14. Dr. Csipke Zoltán c. rk. tanár.
15. Dubniczky Gyula asztalos.

16. Dvorszky Gyula lakatos.
17. Elekes Mária ápolónő.
18. Erdei Mihály szénmunkás.
19. Fazekas Erzsébet főápolónő.
20. Frick Józsefné napszámos.
21. Dr. Frigyesi József nyilv. r. tanár.
22. Dr. Fülöp József magántanár.
23. Galló János műszaki tisztviselő.
24. Garai Erzsébet szülésznő.
25. Dr. Gömöri Pál magántanár.
26. Graczó Klára mosónő.
27. Györfy Ferenc villanyszerelő.
28. Dr. Haba Nándor sebész.
29. Halász Imréné ápolónő.
30. Halász Imre ápoló.
31. Halász Magdolna ápolónő.
32. Hanó Pál tisztviselő.
33. Hanuszek Jenő fémcsiszoló.
34. Hargittai Ferenc villanyszerelő.
35. Dr. Henc László magántanár.
36. Himmer Ilona mosónő.
37. Hlinyánszky István gyakornok.
38. Dr. Horányi Béla c. rk. tanár.
39. Horváth Ilona mosónő.
40. Horváth Mária mosónő.
41. Inokai Iván tisztviselő.
42. István Margit mosónő.
43. Jakab Erzsébet mosónő.
44. Jaroscsák Péter villanyszerelő.
45. Dr. Kajtár Sándor orvos.
46. Kalina M. Lászlóné műtősnő.
47. Dr. Kampis Antal orvos.
48. Kassenszky Béla tisztviselő.
49. Kátai Ferenc kovács.
50. Komáromi Mihály altiszt.
51. Korpás Béla altiszt.
52. Dr. Kenedy Géza műtőorvos.
53. Kocsis Anna mosónő.

54. Kocsonya József lakatos.
55. Kolecza Lajos gondnok.
56. Dr. Koós Rudolf orvos.
57. Korpás Béla altiszt.
58. Kovács Péter szénmunkás.
59. Kőszegi Lajos villanyszerelő.
60. Dr. Kuharik József tanársegéd.
61. Leandra irgalmas nővér.
62. Leéb János órabéres asztalos.
63. Locsmándy M. Georgina kedves nővér.
64. Lukács István gépész.
65. Dr. Matolay György v. egy. ny. r. tanár.
66. Dr. Mátrai László magántanár, főigazg.
67. Megyer Jenő hittud. hallgató.
68. Milnár László fűtő.
68. Molnár László fűtő.
70. Dr. Menyhárd Irén tanársegéd.
71. Dr. Mozsonyi Sándor nyilv. r. tanár.
72. B. Nagy Anna mosónő.
73. Nágyházi Mihály altiszt.
74. Nógrádi Mihály km. segítő.
75. Németh Margit mosónő.
76. Novák Mihályné ápolónő.
77. Nyinkó Veronika mosónő.
78. Ocskó Margit mosónő.
79. Olajkár László tisztviselő.
80. Petrás Lajos asztalos.
81. Papp Erzsébet ápolónő.
82. Polák György könyvtári segédőr.
83. Rácz Erzsébet mosónő.
84. Rátkai János fűtő.
85. Román István ápoló.
86. Sándor József ápoló.
87. Sváb Károly irodaigazgató.
88. Sebők Erzsébet mosónő.
89. Szidonia kedves nővér.
90. Selem Attila gondnok.
91. Szabó Ferenc altiszt.

92. Szabó Gizella ápolónő.
93. Szabó József fűtő.
94. Dr. ifj. Szandtner Pál könyvtárnok.
95. Székely Mihály altiszt.
96. Szendi János altiszt.
97. Szendrei Borbála ápolónővér.
98. Dr. Szepessy György tanársegéd.
99. Sziogyártó Erzsébet mosónő.
100. Dr. Szőke Lajos segédfogalmazó.
101. Dr. Szonoky Ferenc magántanár.
102. Szörcsök Anna mosónő.
103. Tamáskovics Júlia mosónő.
104. Theille Lilly pénztárosnő.
105. Tóth Piroska ápolónő.
106. Tatka Lajosné mosónő.
107. Tóth József Antal altiszt.
108. Török András fűtő.
109. Urbanics Ferenc hittud. hallgató.
110. Varjas Gyula napibéres.
111. Varjú István altiszt.
112. Vendég Aranka mosónő.
113. Veress László rep-mérnök őrnagy.
114. Dr. Vitéz István vk. miniszt. titkár.
115. Winkler Lajos kovács.
116. Zomborka István széntoló.

További csoportba azokat foglalta a bizottság, akik az ostrom alatt az egyetemi intézetek közérdekű működésének fenntartása és az egyetemi felszerelések épségének óvása és mentése terén, közvetlen életveszély nélkül ugyan, de a kötelező mértéket messze meghaladó módon és önfeláldozással látták el szolgálatukat.

Ilyen érdemeket szereztek: \

1. Dr. Ambrus Klára gyakornok.
2. Anda Károly altiszt.
3. Dr. Arató János fogalmazó.
4. Dr. Arató Jánosné fogalmazó neje.

5. Atkári Júlia mosónő.
6. Bakos Teréz havidíjas.
7. Balló Ilona mosónő.
8. Dr. Bánk József nyilv. r. tanár.
9. Bárány István altiszt.
10. Bognár Gáspárné szakaltiszt.
11. Bóna Magda havidíjas.
12. Boskó Gyula szolga.
13. Burda Margit mosónő.
14. Cicei László g. i. altiszt.
15. Déri János altiszt.
16. Dienes Sámuel órabéres napszámos.
17. Dróth Gyula konyhafőnök.
18. Dukai Dezsőné kapus.
19. Dr. Erdei-Gruz Tibor c. rk. tanár.
20. Farkas Mihály altiszt.
21. Fekete Irén mosónő.
22. Ferjenecz Etel laboránsnő.
23. Finta Pál altiszt.
24. Füller Lujza mosónő.
25. Fülöp Ilona mosónő.
26. Garai Ilona mosónő.
27. Gergely Ilona altiszt.
28. Golydies Péter hittud. hallgató.
29. Gulyás Ignác órabéres fűtő.
30. Hajtás Ferenc hittud. hallgató.
31. Halmos Józsefné havidíjas.
23. Hegedüs Teréz mosónő.
33. Horváth Rózsai mosónő.
34. Hundzsa Károly altiszt.
35. Huszár Lászlóné irodatiszt.
36. Jakab Anna mosónő.
37. Jakab István havidíjas.
38. Jámbor János műszaki tisztviselő.
39. Jármái József altiszt.
40. Juhász Péter hittud. hallgató.
41. Kánvási Lidia ápolónővér.
42. Kardos Ilona mosónő.

43. Kardos István altiszt.
44. Kázmár Tamás hittud. hallgató.
45. Kis Mária mosónő.
46. Kis Nándor gépész.
47. Kóhalmi Lajos altiszt.
48. Küllös Imréné tisztviselő.
49. Kuczogi Ernő művezető.
50. Kurácsik Rózsi mosónő.
51. Dr. Láng Sándor tanársegéd.
52. Lexa Anna mosónő.
53. Liszt Ferencné mosónő.
54. Dr. Marcell Mihály nyilv. r. tanár.
55. Mária kedves nővér.
56. Mária Cypriana kedves nővér.
57. Mattyasovszky Felicia gyakornok.
58. Mercz Matild mosónő.
59. Mészáros Mária mosónő.
60. Molnár Sándor altiszt.
61. Mozsonyi Marietta gyakornok.
62. Nagy Julianna mosónő.
63. Nagy László gépész.
64. Nagy Piroska mosónő.
65. Dr. Némethy Imre magántanár.
66. Németh László gépész.
67. Nemes Sarolta gyakornok.
68. Novák Irma mosónő.
69. Dr. Nyéki Kálmán nyilv. r. tanár.
70. Nyerges József altiszt.
71. Orbán Róza havidíjas.
72. Palotás Aranka raktárkezelő.
73. Pászti Elemér gondnok.
74. Patkós Endre szolga.
75. Péter Béláné altiszt neje.
76. Pónyi István tanársegéd.
77. Pravatinszky Vilmos mérnök.
78. Potoczki Ferenc hittud. hallgató.
79. Schwulda Margit mosónő.
80. Tamáskovics Margit mosónő.

81. Tóth Katalin mosónő.
82. Tóth László főpedellus.
83. Tóth György kapus.
84. Tóth Margit labor. kezelőnő.
85. Urbanovszky Hermann órabéres címfestő.
86. Valovics Ilona mosónő.
87. Varga József altiszt.
88. Vlasics Mária mosónő.
89. Dr. Sárossi Györgyné tanársegéd.
90. Kölley György hittud. hallgató.

Tekintetes Egyetemi Közgyűlés!

Mindazok a derék munkatársaink, akiknek névsorát az Egyetemi Tanács megtisztelő megbízásából az imént felolvasni szerencsém volt, kötelességeiken meszsze túlemelkedő és az Egyetemi Tanács részéről egykép és egyaránt igen nagyra értékelt tényekkel adták bizonyosságát embertársaik, a nemzet és az Alma Mater irányában táplált, példás felelősségérzetüknek.

Az Egyetem Tanácsa mélységesen fájlalja, hogy amikor önzetlen és áldozatos teljesítményeiket a maga részéről a legmesszebbmenően óhajtaná méltányolni, ezt a méltánylást az Egyetem mai helyzetében, nem hogy anyagi jutalmazásokkal, de még csak azzal sem teheti emlékeztetessé, hogy őket éppen az érdemes és hűséges egyetemi alkalmazottak kitüntetésére annak idején alapított Pázmány-éremmel ajándékozhatná meg.

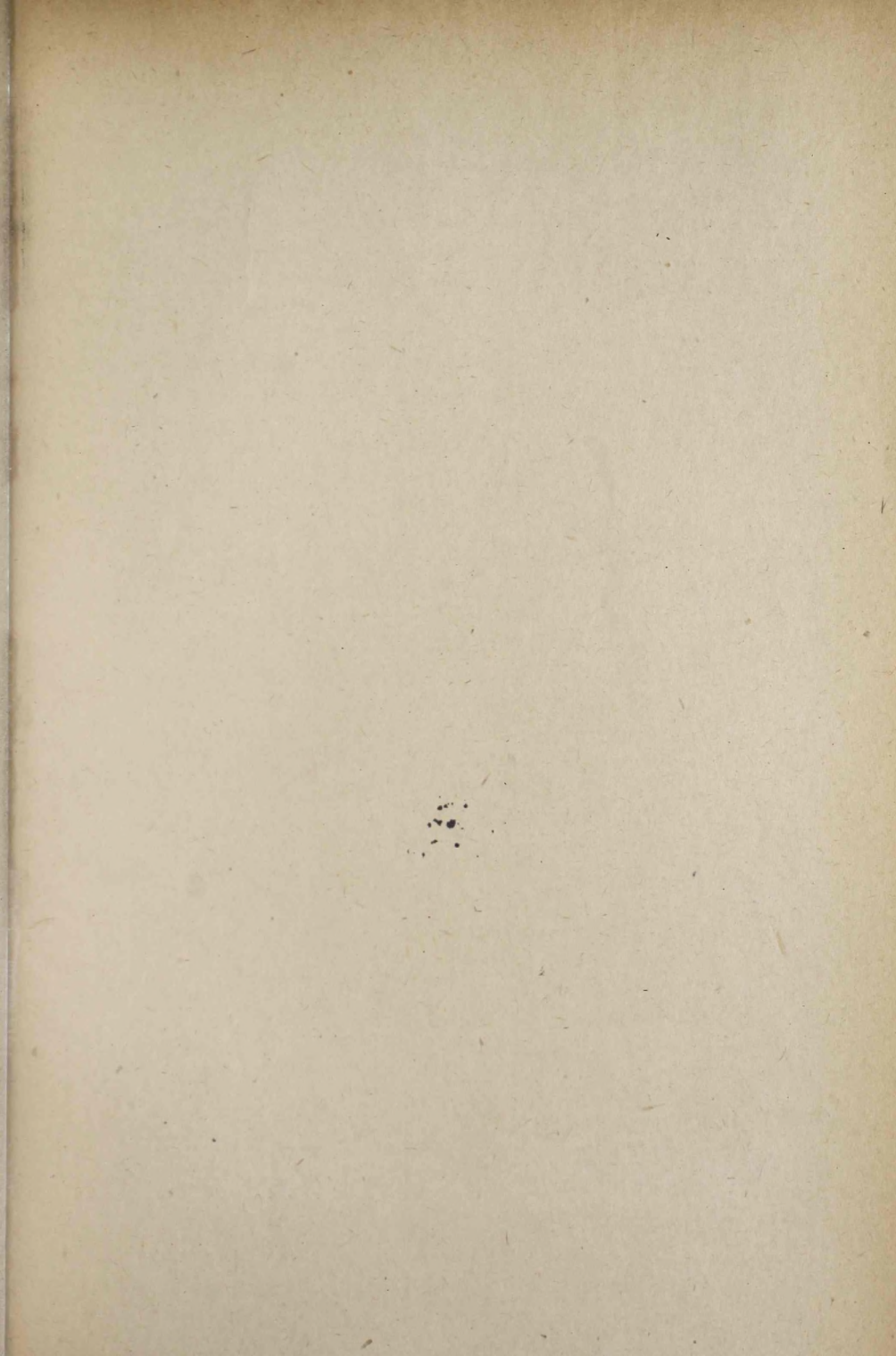
Mérhetetlen pusztulást szenvedett Alma Materünknek, nem aranya vagy ezüstje, de még csak bronzza sincsen. Az Egyetem elsorolt hűséges munkásainak ezért — igaz fájdalmunkra — csak a részükre kiállítás alatt álló okiratos elismerés és az a szóbeli köszönet és hála szolgálhat és szolgáljon némi jutalmazásukra, amely köszönetet nekik, Egyetemünk alapításának és fennállásának 311. évfordulóján, e mindannyionknak

kegyeletes alkalom és e mindannyionknak szent hely
 ünnepi nyilvánossága előtt, mély tisztelettel tolmá-
 esolok.

A hűség, melynek bizonyosságát adták és tetteik,
 melyekkel nevüket az Egyetem történetébe beírták,
 mindnyájunknak, akiket ehhez az Egyetemhez és annak
 emberi és nemzeti nagy hivatásához az eskü szálai köt-
 nek, serkentsen még mindig súlyos sebekben vergődő
 Alma Materünk fölemeléséhez, az imént elsorolt nevek
 viselőinek példáival versenyrekelő köteleességtudásra
 és munkára!

Kiadásért felelős: Moór Gyula.

47.000. — Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Tirai Richárd.)